

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Åklagarenheten
103 33 Stockholm**Yttrande över utkast till lagrådsremissen Ordning och säkerhet vid
Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter**

(Ju2013/8588/Å)

Riksdagens ombudsmän, JO, har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad lagrådsremiss. Jag får med anledning härav anföra följande.

När det gäller grunddragen i förslaget, att häkteslagens bestämmelser om ordning och säkerhet åter görs tillämpliga på verksamheten vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter, ställer jag mig i allt väsentligt bakom dessa. Jag har dock några synpunkter som jag redogör för i det följande.

I utkastet till lagrådsremiss (s. 15) anges att den grundläggande ordningen och säkerheten på undersökningsenheterna i alla delar bör gälla med avseende på samtliga frihetsberövade undersökta. Att i viss mån samma åtgärder även kan vidtas efter beslut av chefsöverläkare inom ramen för den vårdande verksamheten innebär, enligt vad som anförs, inte att det saknas skäl att möjliggöra att åtgärden kan beslutas på annat sätt för den undersökande verksamheten. Vidare anges att rättspsykiatrisk vård och dess befogenheter ska utgöra ett komplement på samma sätt som annan slags tvångsvård och tvångslagstiftning på andra rättsliga områden kan gälla för personer också när de genomgår rättspsykiatrisk undersökning.

Enligt den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen fattas beslut om tvångsåtgärder av chefsöverläkaren, som kan delegera beslutanderätten till en erfaren läkare med specialistkompetens (39 § lagen [1991:1128] om psykiatrisk tvångsvård, LPT). Enligt den föreslagna ordningen, där häkteslagen görs tillämplig, ska beslut om myndighetsbefogenheter fattas av Rättsmedicinalverket. I utkastet till lagrådsremiss (s. 17) anförs att Rättsmedicinalverket lämpligen bör bestämma vem som ska fatta beslut. Ett annat exempel på skillnader är överklagandemöjligheterna. Vad gäller den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen kan, såvitt här är av intresse, endast beslut om förstöring eller försäljning av egendom överklagas (33 § LPT), medan beslut om myndighetsbefogenheter enligt häkteslagen generellt kan, efter att omprövning skett, överklagas. Vidare innehåller häkteslagen och den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen delvis olika myndighetsbefogenheter. I de fall de två regelkomplexen medger samma form av tvångsåtgärd uppställs dessutom olika rekvisit för att åtgärderna ska kunna tillgripas. Här kan även nämnas att Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

enligt den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen ska underrättas om beslut om bältesläggning och avskiljande när åtgärderna varar under längre tid (19-20 §§ LPT och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård, SOSFS 2008:18). Någon motsvarande underrättelseskyldighet finns inte när dessa åtgärder vidtas med stöd av häkteslagen.

Jag anser att det i det fortsatta arbetet måste närmare klargöras hur det är tänkt att den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen ska tillämpas i förhållande till häkteslagens bestämmelser. Det är givetvis av största vikt både för den enskilde och för personalen vid Rättsmedicinalverket att det inte råder några oklarheter i dessa avseenden.

Enligt förslaget ska vissa av myndighetsbefogenheterna i häkteslagen vara tillämpliga även på de brottsmisstänkta som utan att vara frihetsberövade genomgår rättspsykiatriska undersökningar eller s.k. § 7-undersökningar på Rättsmedicinalverkets undersökningsenheter. Jag har i och för sig förståelse för att det föreligger ordnings- och säkerhetsrelaterade risker även vad gäller denna grupp och att det därför finns behov av bl.a. att kunna genomföra visitationer och omhändertaga vissa föremål. Jag ställer mig dock frågande till att myndighetsbefogenheterna ska vara så omfattande som nu föreslås. Enligt min mening bör detta övervägas ytterligare.

Jag vill också uppehålla mig något vid frågan om beslutanderätten. I utkastet till lagrådsremiss föreslås att Rättsmedicinalverket ska fatta de flesta beslut som rör rättigheter och befogenheter vid de rättspsykiatriska undersökningsenheterna. När det gäller häktade personer som genomgår en § 7-undersökning vid en sådan enhet är redan idag häkteslagen tillämplig och det är Kriminalvården som fattar besluten i de fallen. Enligt förslaget ska så ske också i fortsättningen beträffande dessa personer, dock inte i fråga om allmän inpasseringskontroll och kontroll av fordon vid passage in eller ut ur en rättspsykiatrisk undersökningsenhet. I de frågorna föreslås att Rättsmedicinalverket ska fatta beslut även med avseende på dessa häktade personer. Jag har svårt att se något skäl som talar för att behålla Kriminalvården som beslutsfattare för häktade personer som genomgår en § 7-undersökning. Tvärtom synes det finnas en risk att det leder till oklarheter när det gäller beslutsbehörigheten. Enligt min uppfattning bör alltså Rättsmedicinalverket fatta beslut även i fråga om denna kategori.

Samråd har ägt rum med chefsjustitieombudsmannen Elisabet Fura som har tillsyn över bl.a. Kriminalvården.

Lilian Wiklund

Andreas Rung
föredragande
